

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІДДІЛ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ХРИСТИНІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ОПОРНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ “ХРИСТИНІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ”
ХРИСТИНІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виховання національної еліти – запорука майбутнього
розвитку українського суспільства

**ШКОЛА – ПРОСТІР
ДЛЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ**

*З досвіду роботи педагогічного колективу
Опорного закладу освіти “Христинівський ліцей”*

2023

Укладач: Кравченко Л.П., директор ОЗО «Христинівський ліцей»

Назва роботи: ШКОЛА – ПРОСТІР ДЛЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Автори:

Коцюба Наталія Вікторівна, вчитель початкових класів, вища кваліфікаційна категорія;

Цимбал Світлана Миколаївна, заступник з виховної роботи, вища кваліфікаційна категорія;

Слюсаренко Леся Анатоліївна, вчитель української мови та літератури, вища кваліфікаційна категорія;

Сивак Лариса Володимирівна, вчитель української мови та літератури, вища кваліфікаційна категорія;

Мислюк Анастасія Дмитрівна, учитель біології, вища кваліфікаційна категорія, старший учитель;

Розношенська Оксана Петрівна, вчитель зарубіжної літератури, вища кваліфікаційна категорія;

Мігур Лариса Олексіївна, вчитель початкових класів, вища кваліфікаційна категорія, старший учитель.

Матеріали схвалено вченою радою КНЗ “ЧОППОПП ЧОР”

протокол № __ від _____

АНОТАЦІЯ

У даному збірнику представлені авторські напрацювання вчителів Опорного закладу освіти “Христинівський ліцей”, які висвітлюють досвід практичного виховання учнів в контексті суспільних змін українського суспільства.

Матеріал посібника стане в пригоді всім, кому не байдужа проблема патріотичного виховання учнів в сучасних умовах.

ЗМІСТ

I. ВСТУП	5
II. ШКОЛА – ПРОСТІР ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ	6
Інтерактивні новітні форми національно-патріотичного виховання	6
Молодіжна демократія в системі національно-патріотичного виховання	8
Виховання національної свідомості в учнів козацького класу	10
Формування патріотизму на уроках української мови та літератури	12
Робота з Google додатками під час дистанційних уроків біології як засіб формування навичок soft skills та навчання протягом усього життя.	14
Виховання еліти ХХІ століття за науково-педагогічним проєктом "Інтелект України"	16
Патріотичне виховання на уроках зарубіжної літератури	19
ДОДАТКИ	21

I. ВСТУП

Сьогодні немає потреби переконувати будь-кого в життєвій необхідності формування національної самоідентичності й патріотизму в шкільній юні. А сучасна українська школа і є тим простором, у якому формується особистість громадянина-патріота. Тож на долю освітян випала велика місія – виховати покоління справжніх патріотів, високодуховної молоді, що здатна стати основою формування нації.

Педагогічний колектив ОЗО «Христинівський ліцей» працює над створенням школи, яка б виховувала учнівську молодь, здатну успішно жити в оновленому суспільстві, забезпечила б виховання національної свідомості учнів. Ми прагнемо, щоб у закладі панував національний дух, усіма освітніми та виховними формами і засобами виховувати молодих свідомих патріотів української держави, вчимо бережливому, шанобливому ставленню до державної символіки, національних традицій. Працюємо над тим, щоб кожен учень відчував себе причетним до долі України (через свою причетність до повсякденного життя своєї родини, кола друзів, школи, міста), відзначався національною гідністю.

Мета і завдання колективу обумовлені виховною проблемною темою: «Виховання життєво компетентної, творчої особистості на засадах родинного та національно-патріотичного виховання». Саме зараз ця тема є нагальною і актуальною, вона охоплює всі сфери шкільного життя, весь освітній процес, де в центрі стоїть особистість учня з його інтелектуальним, фізичним і творчим потенціалом.

Враховуючи реалії сьогодення, усі учнівські колективи (початкова, основна і старша школа) об'єднані в одну єдину виховну систему під загальною назвою «Я – особистість. Я – громадянин. Я – патріот України» (*Додаток 1*).

Педагоги школи щиро вірять і в те, що благодатний вплив народних духовних скарбів українського народу виховує в молодого покоління бажання будувати в собі впродовж життя храм Добра, Краси і Правди. Хоча в чомусь нас чекатиме успіх, а в чомусь – ні. Та все ж потрібно братися за нелегку працю – виховання патріотизму, розпочавши спорудження свого українського дому не з даху чи з фасаду, а з надійного підмурівка – міцних патріотичних почуттів.

Сподіваємося, що зусилля педагогічного колективу не минуть даремно, віримо,

що наші учні й випускники зможуть із гордістю сказати іншим, а головне собі: «Я – громадянин України! І цим пишаюся!»

II. ШКОЛА – ПРОСТІР ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Інтерактивні новітні форми національно-патріотичного виховання

*Коцюба Наталія Вікторівна,
вчитель початкових класів,
вища кваліфікаційна категорія*

Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, за необхідності — віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути її громадянином.

Сьогодні, коли в країні йде війна, як ніколи, потрібні нові підходи й нові шляхи виховання національного патріотизму, формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, своєї історії, формування поваги до Конституції України, державної символіки: Герба, прапора, Гімну України, шанобливе ставлення до військових, які оберігають наш мир і спокій.

Однією з інтерактивних новітніх форм національно-патріотичного виховання в умовах війни є започаткування в березні 2022 року, Указом Президента України, загальнонаціональної хвилини мовчання за загиблими. Проведення хвилини мовчання відбувається о 9 годині 00 хвилин по всій Україні всіма засобами масової інформації. Під час хвилини мовчання вшановуємо світлу пам'ять героїчних воїнів, які «загинули під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, мирних громадян», зокрема, дітей, які загинули унаслідок збройної агресії російської федерації проти України [1].

Виховання в учнів патріотичних почуттів відбувається в процесі ознайомлення з історією про героїчний характер українського народу, його прагнення оберігати та захищати свою землю, свій народ. Сьогодні, мабуть, немає родини, в якій батько, син, брат, чоловік чи дідусь, ризикуючи своїм життям заради миру, захищає незалежність нашої України.

У рамках національно-патріотичного виховання в класі проводяться виховні години, зустрічі, бесіди, темами яких є святкування знаменних дат, ознайомлення з історією рідного краю, звичаями і традиціями українського народу, видатними людьми України тощо. Стає традиційним проведення святкувань Дня Збройних Сил України, Дня Соборності України, Дня захисника України, Дня української писемності, змагань «Козацькі забави».

Серед сучасних форм і методів поширені: метод проєктів, метод ситуацій, перегляд мультфільмів, ігрові методики, участь в акціях (добродійних, екологічних):
(Додаток 1: https://docs.google.com/document/d/1UAS1boi6y2xeEyR9NWu2TPOsFjxT_RKSE6LI0Cnf-98/edit#).

Виховання патріотизму немислиме без формування громадянського миру і національної злагоди. Особливо в наш час, коли у нашій країні точиться боротьба за єдність України, її незалежність, потрібно особливу увагу приділяти формуванню поняття України як єдиної родини Заходу і Сходу, виховувати дітей на прикладі патріотизму тих воїнів, які самовіддано захищають нас від ворогів.

Великим джерелом патріотичних почуттів є організація різноманітних акцій на підтримку української армії. Це написання листів-подяк нашим героям, оформлення малюнків, організація благодійних ярмарків та допомога пораненим воїнам. Усі ці заходи особливо підносять патріотизм наших дітей.

Отже, війна з російською федерацією актуалізувала потребу в національно-патріотичному вихованні всіх громадян України і молодших школярів, зокрема, адже молодший шкільний вік є особливим періодом в онтогенезі. Нехай любов до своєї Батьківщини, до рідного краю згуртує всіх нас для здійснення високої мети - процвітання Соборної Незалежної України та перемоги у страшній війні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України: Указ Президента України № 143/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1432022-41729>.

ДОДАТОК 2

Молодіжна демократія в системі національно-патріотичного виховання

*Цимбал Світлана Миколаївна,
заступник з виховної роботи,
вища кваліфікаційна категорія*

Молоді люди часто навіть не мають права голосу, отож як вони можуть бути частиною демократичного процесу? Багато людей хотіли відповісти на це питання, сказавши, що молоді люди не готові бути частиною процесу і що тільки тоді, коли їм виповниться 18 років (або в будь-якому віці, коли їхня країна дає їм право голосу), вони зможуть долучитися до нього. Насправді багато молодих людей стають політично активними задовго до того, як отримують право голосу.

Уже близько десяти років наш заклад бере участь у Міжнародному фестивалі-конкурсі дитячої демократії, преси та телебачення «Золота осінь Славутича». Творча команда підлітків «Юність» щороку привозила переможні місця у номінаціях «ІТ», «Фото», «Преса» та «Телебачення». За номінацією «Молодіжна демократія» спостерігали, захоплювались, але взяти участь не наважувались. Але три роки тому ситуація змінилась з приходом на посаду Президента закладу активної, творчої учениці Громової Ульяни, яка вже у свої роки має тверду громадянську позицію та зуміла переконати нас, дорослих, що молодь може змінювати світ, що молодіжна демократія – ось вона, поруч, вона дієва та активна. І ми спробували. І не помилилися. Тематика домашнього завдання була цікава – «Рівень щастя вашого міста». Проводили опитування у різних вікових та соціальних груп, робили порівняння. Конкурсним завданням був захист бізнес-проекту для освітніх закладів. Нашим юним демократам випала тема «Медіа-простір». Після захисту творчого проекту отримали II місце. А це для міжнародного рівня – результат. Наступного року, 24-27 вересня відбувся 28 міжнародний фестиваль молодіжної демократії, телебачення, преси та творчості «Золота осінь Славутича - 2021», який проходив у двох форматах офлайн та онлайн. Формат онлайн - лише для іноземних учасників фестивалю. Всього участь взяли 75 команд з 5 країн. Вік учасників до 22 років. І знову успіх. Робота команди була відзначена спеціальною премією. У серпні цього року Громова Ульяна та Мазурець Ярослава приєдналися до Лабораторії з розвитку критичного мислення НУ «Мала академія наук» у

Міжнародній Школі з культурної дипломатії (International Cultural Diplomacy School) “Козацьке бароко – візитівка України”. Дівчата підготували творчий проєкт «Богдан Хмельницький. Життя після смерті».

В цьому році з’явилася ідея проєкту «Молодь, що змінює світ». Наш заклад багатий на активну, творчу, спортивну еліту міста. Беремо інтерв’ю, робимо відео зустрічі з такою молоддю і презентуємо на шкільній сторінці у мережі Фейсбук. За ініціативи Молодіжної ради закладу, яку також очолює Громова Ульяна, проводиться багато заходів, які сприяють національно-патріотичному вихованню наших учнів. Це: участь у конкурсі ватр "Борці за незалежність України у ХХ столітті», у якому отримали II місце на обласному рівні, фізкультурний онлайн челендж «Разом до перемоги», вивчили та заспівали гімн Польщі польською, підготували вітання народу Польщі на англійській мові до Дня Незалежності їх держави, пісенні відео челенджі «Червона калина», «Ми українці», участь у фестивалі учнівської молоді "Разом - ми сила".

Також підлітки беруть активну участь у фестивалях, конкурсах та проєктах патріотичної тематики. Молодіжна рада закладу є активними учасниками і заходів, ініційованих міською радою Христинівської громади та відділом освіти Христинівської міської ради, а сама Ульяна є членом координаційної ради з патріотичного виховання Христинівської громади та членом Молодіжної ради при Христинівській міській раді (Додаток 2).

Вчити демократію з дитинства – це закласти основи фундаментальних змін у суспільстві в майбутньому.

Сьогодні кожен із нас тримає оборону на своєму фронті. І школа відповідає за нове покоління усвідомлених, освічених та відповідальних учасників нашого демократичного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. <https://www.coe.int/uk/web/compass/democracy#>
2. https://tvoemisto.tv/news/svoboda_ta_demokratiya_chy_ie_im_mistse_u_shkoli_139700.html

ДОДАТОК 3

Виховання національної свідомості в учнів козацького класу

*Слюсаренко Леся Анатоліївна,
вчитель української мови та літератури,
вища кваліфікаційна категорія*

Виховна робота класного керівника козацького класу базується на національних рисах і самобутності українського народу, спрямована на забезпечення особистісного розвитку вихованців відповідно їхніх індивідуальних задатків, здібностей і потреб.

За козацьких часів українському народові були приманні високий рівень шляхетності, моральності, духовності, доблесті, звитяги, знання, бездоганне дотримання православних традицій і звичаїв. Ці якості потрібні українському народові й сьогодні. Тому ставлю собі завдання прищепити дітям глибокі почуття патріотизму та національної гідності, справжніх якостей захисника України, високий рівень загальної культури та народознавства, народної етики, моралі, культури. Виконанню цих завдань сприяє проведення ряду виховних пізнавальних заходів, на яких діти дізнаються багато цікавого про героїв – захисників України в різні історичні епохи: козаків, воїнів УПА, сучасних захисників і захисниць України (воїнів, волонтерів, медиків). Щороку в рамках декади української мови проводжу найрізноманітніші заходи з нагоди Дня писемності. Це і конкурси, й виставки, і змагання, а також цікаві уроки про скарби рідного слова, класні години тощо. Зокрема, цього року ми з дітьми провели пізнавальну годину спілкування «Рідна мова – код нації», а також перевірили свої знання у вікторині «Ми знаємо рідну мову» під час дистанційного навчання [1]. До Дня Гідності та Свободи було проведено Урок мужності на тему: «Україна – країна нескорених!» Під час заняття діти переглянули документальний фільм «Революція Гідності: як це було?», у доступній для підлітків формі дізналися про буремні події на Майдані 2013-2014 рр. У кінці заняття діти виготовили плакат "Ми – за мир!" [2]. З метою навчити учнів визначати в повсякденному житті правові ситуації та встановлювати шляхи їх розв'язання, а також ознайомити дітей з «Декларацією прав дитини» та основними засадами «Конвенції ООН про права дитини» була проведена виховна година "10 грудня - Міжнародний день захисту прав людини". Спочатку діти здійснили

мандрівку в минуле, дізналися про створення ООН, а також за допомогою чарівної скриньки переконалися, що найвища цінність у світі - це життя людини, на яке ніхто не має права посягати. Потім відбувся конкурс «Допоможи героям», під час проведення якого діти вияснили, які права казкових героїв були порушені у відомих казках. Далі було розіграно кілька життєвих ситуацій, в ході яких було доведено, що слід знати не лише свої права, але й обов'язки. Заняття вийшло дуже пізнавальним та цікавим. Метою години спілкування, присвяченій Дню Соборності України, було закріпити знання учнів про Україну, соборність країни, її символи, традиції, впроваджувати елементи естетичного виховання, культури спілкування; розвивати українське мовлення, культуру поведінки; виховувати любов і повагу до своєї Батьківщини України, її символів, традицій, обрядів. Також учні взяли участь у вікторині "Державні та народні символи України" і пройшли онлайн-тест «Чи добре ви знаєте історію Дня Соборності України?» (<https://thegard.city/tests/123515/test-do-dnya-sobornosti>). У кінці заняття діти прослухали підготовлені ними легенди про народні символи України (вербу, калину, тополь, барвінок).

Учні вкотре долучаються до загальношкільного волонтерського руху: періодично організовують збір теплих речей, продуктів, предметів першої необхідності для наших воїнів. Таким чином, діти не лише пишаються тим, що вони належать до нескореної нації українців, горді за своїх легендарних предків – козаків та сучасних героїв – захисників нашої держави, але прагнуть жити в Україні, берегти її, прославляти у світі; володіти рідною та державною мовою; визнавати права кожної людини, поважати свободу, демократію, справедливість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пентій О., Новосьолова І. Виховання патріотично налаштованої особистості школяра / О. Пентій, І. Новосьолова // Вихователь-методист .- 2015 .- № 8 .- С. 16-21
2. Стратегія національно-патріотичного виховання (Указ Президента України від 13 травня 2019 року № 286/2019 року.)

ДОДАТОК 4

Формування патріотизму на уроках української мови та літератури

*Сивак Лариса Володимирівна,
вчитель української мови та літератури,
вища кваліфікаційна категорія*

Робота над формуванням патріотизму на уроках української мови та літератури проводиться в кожному класі, однак об'єм роботи різний і залежить від загальної підготовки учнів та специфіки програмового матеріалу з української мови. Із 5 класу починаю прививати любов до рідного слова, до своєї домівки, до Батьківщини. На перших уроках подаю поняття державності мови, ознайомлюю учнів зі значенням мови в житті суспільства. З'ясовуємо, як вона з'явилась, розвивалась тощо. Складаємо **сенквейн**, інформативне гроно до словосполучення рідна мова, пишемо диктанти на історичну тематику «Українські символи», «Мрію про сильну Україну», «Легенда про мову», «Великдень». Знаходимо вислови відомих людей про рідну мову.

Для глибшого засвоєння теоретичного матеріалу з кожного розділу пропоную дітям цікаві, захоплюючі інноваційні форми навчальної діяльності: мовні проекти, індивідуальні наукові розвідки, мандрівки, лінгвістичні повідомлення, лінгвістичні казки. Використовую інноваційні форми як моделювання ситуацій, які спонукають до самостійного мислительного дослідження, рольові ігри, наприклад: «Я - мовознавець», «Подорож у країну Морфологію», «Знайомство із словосполученням», тощо. При вивченні теми «Тире між підметом і присудком» використовую різні прислів'я на патріотичну тематику: «Батьківщина – мати, умій за неї постояти», «Жити - Вітчизні служити».

Розмова про героїчні вчинки Хмельницького, Морозенка, Кармалюка, Івана Сірка формує чітке розуміння наступності поколінь, відгомін колишніх перемог у сучасному житті: справжні герої жили не лише в минулому, вони були в нашій недавній історії, є і серед нас, тобто ми, сучасні українці, – нащадки духовно і фізично сильних людей, нащадки Святослава, Володимира, Ярослава Мудрого. Вивчаючи літописні оповіді в сучасних перекладах В. Близнеця, драматичний твір О. Олеса “Ярослав Мудрий”, демонструю презентацію архітектурних пам'яток, які є

найкращим свідченням високої обдарованості наших предків: зображення Києво-Печерської лаври, Софії Київської, Золотих воріт, пам'ятників засновникам Києва, княгині Ользі, Ярославові Мудрому і под.

Узагалі, бесіди про минуле нашого народу проводжу в оптимістичному аспекті, наголошую на світлих сторінках української історії, а про труднощі говорю як про чинники, які робили нас, українців, сильнішими й досвідченішими. Саме такий підхід формуватиме в учнів любов і повагу до рідної землі, вироблятиме стійкий імунітет до негативних викликів сучасного суспільства.

Під час вивчення повісті «Таємниця козацької шаблі» пропоную намалювати карту маршруту родини Руснаків. Учні із задоволенням виконують це завдання, досліджують історичні пам'ятки рідної землі. Під час вивчення повісті-казки Івана Нечуя-Левицького «Запорожці» пропоную п'ятикласникам поринути в минуле, дослідити життя і побут запорозьких козаків. Вивчаючи поезію Вінграновського «Бабунин дощ», «Сама собою річка ця тече», «Лебеді материнства», «Україно, п'ю твої зіниці» В. Симоненка звертаю увагу учнів на такі важливі концепти, як «Україна», «мати», «хата», «лебеді», «річечка», «стежечка» «вишиваний рушник» і под. Саме вони міцною ниткою духовності прив'язують людину до свого дому, стежки, до близької чи рідної людини, а саме на них тримається сучасний світ із його труднощами й викликами, саме вони цементують свідому особистість з багатим духовним світом.

Так краплинами формується патріотизм. Неможливо уявити справжнього громадянина-патріота без любові до рідного краю, до своїх письменників-земляків, а саме до творчості Валентини Коваленко її книги «Роду криниця віща», бо саме з любові до свого роду починається любов до своєї Батьківщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. <https://school5.if.ua/natsirnalno-patriotychne-vyhovannya/>
2. http://gromadjangayvoron.blogspot.com/2016/01/blog-post_26.html

Робота з Google додатками під час дистанційних уроків біології як засіб формування навичок soft skills та навчання протягом усього життя.

*Мислюк Анастасія Дмитрівна, учитель біології,
вища кваліфікаційна категорія, старший учитель,*

Україна протягом багатьох століть була позбавлена можливості формувати власну національну еліту – причиною була відсутність державності. Нині наша держава загартовується найвищим гартom — дев'ятий рік триває визвольна війна. Ми переможемо, й така незалежність безцінна.

Без національної еліти неможливо розбудувати економіку, науку, культуру, освіту, медицину, оборону держави, інформаційну безпеку. Сьогодення потребує кваліфікованої еліти, що забезпечить розв'язання завдань національного розвитку і формування держави, яка здатна вийти на світовий рівень.

У всіх напрямках є базова теорія, без якої не обійтися - лікар не зможе лікувати пацієнта без знання анатомії і фізіології. Але росте потреба не лише в професіоналах у своїй сфері, але і з розвиненою емпатією, ораторськими та організаторськими здібностями, зокрема умінням знаходити спільну мову з командою – а це soft skills, тому я поставила перед собою мету підбору завдань, що здатні розвинути та виявити гнучкість інтелекту учнів.

Отримані знання швидко застарівають. Так у світ увірвалася концепція Life-long learning — навчання протягом усього життя. [1].

На своїх уроках намагаюсь виховувати учнів, які будуть конкурентно спроможні на ринку праці. Для цього підбираю завдання, спрямовані на активне, самостійне здобуття знань, формування навичок самоосвіти, свідоме осмислення і засвоєння нової інформації, вміння «вписуватися» у роботу команди.

Вважаю важливим формування навичок колективної взаємодії - співавторство або співпраця учнів класу в реальному часі. Для цього застосовую електронні документи, прості програмні засоби: текстовий он-лайн редактор **Google Documents**, табличний он-лайн процесор **Google Spreadsheets**, програма для роботи з он-лайн презентаціями **Google Presentations**.

Для виконання цих завдань важливо виконувати дії за алгоритмом, працювати зі своєю частиною спільного документа, не змінювати внесені іншими учнями даних.

Починаємо виконувати подібні вправи ще у 7-му класі. Розписую покрокову інструкцію до виконання, демонструю учням під час синхронного уроку свій екран, проробляю дії з інструкції, пропоную виконати вказані дії самостійно. Вчимося створювати папки і Google-документи, задавати доступ до цих документів, копіювати і вставляти посилання у спільну таблицю. З прикладами таких завдань можна ознайомитись за посиланням: <http://surl.li/gdlou>

Також надзвичайно важливими вважаю розвиток в учнів читацької компетентності, для цього в описі до Google-форм, які використовую для перевірки здобутих учнями знань, прописую «Всі відповіді починайте з маленької літери», крім цього, проговорюю це усно під час пояснення нового матеріалу. Помітила, що незважаючи на всі це передостороги, є діти, які все одно вносять відповідь з великої літери. Обов'язково аналізую ці прикрі випадки, адже дитина знала правильну відповідь, але через неуважне читання інструкції може втратити бал за правильну відповідь. І якщо в школі я вручну цей бал таки зарахую дитині, то при здаванні ЗНО чи НМТ подібна помилка вартуватиме недоотриманих балів.

Ще один прийом, який я застосовую для розвитку гнучкості вмінь учнів – це періодично змінюю формат задачі відповідей. Так часто задаю завдання відредагувати навчальний текст, але пропоную різні механізми виконання цього завдання – або редагування онлайн в прикріплених Google-документах, або файл необхідно завантажити на комп'ютер, відредагувати і надіслати на перевірку. Всі деталі зазначаю в інструкції.

За наступним посиланням: <http://surl.li/gdlps> розміщені матеріали відповідних уроків, де я пропонувала учням завдання, виконання яких вимагало спільного редагування Google документів та електронних таблиць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. <http://surl.li/fwplu>

ДОДАТОК 5: <http://surl.li/gdlps>, <http://surl.li/gdlou>

Виховання еліти ХХІ століття за науково-педагогічним проєктом "Інтелект України"

*Мігур Лариса Олексіївна, вчитель початкових класів,
вища кваліфікаційна категорія, старший учитель*

Сьогодення вимагає від педагогів визначити нову мету навчання та виховання – розвиток інноваційної особистості, здатної до життєвої творчості та самореалізації у нових соціальних умовах незалежної України. Учень стає для вчителя не пасивним об'єктом, а суб'єктом освітнього процесу. У нашій школі освітній процес спрямований на максимальне розкриття й плекання морально особистісних якостей кожної дитини. Усе це є складовою виховання української еліти, формування і розвитку загальнолюдських, особистих, родинних, духовних, національних, громадянських цінностей.

Результатом впровадженої роботи з учнями, які навчаються за методиками проєкту «Інтелект України» задоволена, адже кожен із вихованців демонструє певні досягнення. На уроках діти залюбки експериментують, стають винахідниками і творцями, використовують метод спроб, не бояться робити помилки, тому що знаходять шляхи їх вирішення, впевнено йдуть до своєї мети.

Щоранку проводжу «Ранкові зустрічі» (або «Ранкове коло»), вони сприяють позитивному налаштуванню на день. Діти розповідають про себе, своїх домашніх улюбленців, діляться успіхами у позашкільній діяльності. Ці зустрічі мають велике значення у формуванні колективу. Спрямовуючи учнів на засвоєння духовного багатства, залучення до вищих цінностей, підготовки до успішної діяльності, створюю комфортну атмосферу, щодня під час ранкової зустрічі використовую вправу «Афірмація». Наприклад: «Україно, ти для мене – єдина!», «Я люблю свою рідну землю! Так, я люблю Україну!».

Мої учні постійно беруть участь в інтелектуальних конкурсах: «Розумниці та розумники», «Юний ерудит», «Всезнайки», гра «Зірковий шлях». Також мають відмінні результати в районних, обласних, всеукраїнських конкурсах на сайтах «На урок», «Всеосвіта», за що отримують дипломи і нагороди.

Незважаючи на ігровий метод навчання, учні за один урок вивчають дуже багато матеріалу, але навчатися легко, бо матеріал цікавий, пізнавальний, системний.

Коли діти виконують завдання героїв Розумниці, Кнопочки, то привчаються до самостійності. Так, ніби допомагаючи Незнайкові та Поспішайкові виправляти помилки, перевіряю знання учнів, отримані на попередніх уроках. З метою перевірки знань також проводжу конкурси: «Бій зі змієм», «Найкмітливіший», «Зоряні перегони», «Літературні перегони». «Великі перегони».

На уроках «Я пізнаю світ» учні знайомляться з навколишнім світом разом з Коротульками – казковими героями. Центаврик прилітає з іншої планети, він ставить проблемне питання та мотивує до плідної праці. Так розвивається ціннісна орієнтація екологічного спрямування, формується в учнів ключова компетентність «уміння вчитися».

Проводжу дослід, екскурсії в природу, в ліс, до річки. Розвиваю уміння спостерігати за життям рослин, тварин, явищами природи, процесами діяльності людини. Навчаю робити висновки, узагальнення, практично застосовувати набуті знання. Значну увагу приділяю роботі з картою. Учні легко знаходять країни, у яких народилися зарубіжні письменники.

Доказом успішної роботи в команді є проходження квестів. Така спільна праця формує організаторські та творчі здібності, навчає взаємодії, допомагає учням мобілізуватися і дуже швидко вирішувати нестандартні завдання. З метою поглиблення знань учнів про історію, культурну спадщину, підготувала квест до Дня Соборності України. У такому ж форматі пройшли квести: «Сім відмінків іменника», «Математичний калейдоскоп», «Усе починається з добра», «У світі пригод», «Казковий експрес», «Лабіринти української мови», «7 чудес України», «7 відмінків», «Краплинка води» та інші (*Додаток 1:*

<https://docs.google.com/document/d/12zBYoZOVobjunXObIphgTtda5K2aOZWT/edit>).

Цікаво у 4 класі була проведена вікторина (у межах тижня безпечного інтернету) «День безпечного інтернету» з використанням -QR кодів.

Щоб засвоїти інформацію про материки світу, провела квест. Учасників розділила на команди. Кожна команда має планшет чи смартфон з встановленим

додатком для зчитування QR-коду, діти самі обрали собі капітана і виконували мої вказівки. Після проходження завдань обговорюємо їх складність.

Також у своїй роботі широко використовую онлайнний сервіс LerningApps.org. Створюю власні колекції, користуюся вправами колег. Отже, в ігровій формі, закріплюю знання з певної теми.

Знайомлячи учнів 1-4 класів з поняттям «толерантність», розповідаю повчальні притчі, читаємо разом казки, створили символ дружби нашого класу – долоньки. Так виховується співчуття, створюється позитивна атмосфера. Особливу увагу приділяю тестам: «Подорож із упередженнями», «Ліміт людяності», «Я, ти, ми і дискримінація», «Ми проти булінгу!». Використовую багато цікавих вправ, які допомагають розв'язати проблему недостатньої компетентності учнів. Наприклад, комунікативні вправи: «Комплімент», «Опиши друга», «Подарунок другові», «Довірливе падіння», «Комплімент», «Живий міст» гра «Ввічливі слова» та інші.

Переконана, що дослідницька та практична діяльність є пріоритетною на всіх уроках, адже головна ідея НУШ – компетентнісне навчання. Тому учні не просто здобувають знання, а вчаться використовувати їх на практиці. Практичні заняття: «Писанка своїми руками», «Печиво для захисників ЗСУ», творче панно «Народні символи України», листівки та вироби для воїнів АТО та ін.

На сьогодні патріотичне виховання неможливе без виховання активного громадянина суспільства. Проводячи бесіди та години спілкування закріплюю і збагачую уявлення школярів про Батьківщину, гордість за свій народ, розвиваю пізнавальний інтерес до минулого і сьогодення рідного краю, виховую у дітей любов до України. Тематика заходів: «Краю мій рідний, моя Батьківщино!», «Віртуальна подорож картою України», уявна мандрівка «Україна – європейська держава».

Отже, застосовуючи в освітньому процесі інноваційні технології, діти стають більш активними, відкритими, вільними в самовираженні, відкривають для себе нові можливості. Проведена робота сприяє згуртуванню учнівського колективу, інтелектуальному, моральному та фізичному становленню особистості.

ДОДАТОК 6

<https://docs.google.com/document/d/1CayWelUQhoPa3Cszto0ot07TkKshVXkj/edit>

Патріотичне виховання на уроках зарубіжної літератури

*Розношенська Оксана Петрівна,
вчитель зарубіжної літератури,
вища кваліфікаційна категорія*

Одним із основних завдань курсу «Зарубіжна література» є формування особистостей, які, вивчаючи літературні надбання інших країн, бережуть культуру свого народу, знають її історію та мову. Сьогодні, коли недолуга країна-сусід розв'язала війну проти України, виховання справжніх патріотів є особливо важливим, адже саме наші учні відбудовуватимуть нашу країну, берегтимуть нашу незалежність, гідність та державність.

Патріотичне виховання проходить червоною ниткою через весь шкільний курс зарубіжної літератури. Наведу декілька прикладів із власного досвіду.

Вивчаючи в 6 класі повісті «Ніч перед Різдвом» М.В.Гоголя та «Сліпий музикант» В.Г.Короленка, у яких яскраво показані традиції, побут, характери українців, використовую тематичні картини художників, зокрема, двовзори відомого сучасного українського художника О.І.Шупляка-картини з подвійним змістом. Наприклад, картину «Іду на ВИ!» Святослав Хоробрий. Українським «кіборгам» присвячую» демонструю, аналізуючи образ Максима Яценка, який воював на боці Гарібальді за національну незалежність Італії, ілюстрацією до повістей слугують також полотна «Дух свободи», «Мені тринадцятий минало», «Автопортрет під липами». До речі, двовзори О.І.Шупляка широко використовую як ілюстрації до творів письменників ХХ ст., зокрема, Е.Гемінгвея. Твір В.Г.Короленка "Сліпий музикант" вивчається, як правило, на початку березня, тому проводжу паралель мандрів головного героя Петруся з кобзарями з підлітковими роками Т.Шевченка, коли він пізнавав рідний край.

Читаючи книги про минуле, школярі захоплюються героїзмом і звитягою справжніх синів Батьківщини, якими уславлена кожна епоха, що є темою і творів зарубіжних письменників: козацька, віки неволі і часи визвольних змагань. Чим дорослішими стають учні, тим вони все більше здатні аналізувати минуле й сучасне. Наприклад, при вивченні поеми Дж.Байрона «Мазепа» демонструю картину сучасного українського художника М.О.Данченка «Батуринські яблука», розповідаю

про знищення Батурина московитами 1708 р. та жителів 15-тисячного міста. Зараз цей день в Україні є Днем пам'яті. Порівняння з нашим часом впливає саме по собі. І по-іншому сприймається байронівський образ Мазепи. Іван Мазепа – хто він такий? Насамперед, він – великий українець. Переконатися в цьому допомагає демонстрація проєкту українських меценатів-анімаційного серіалу «Історії небайдужих» Іван Мазепа /# Що Там.

А з-поміж «вічних образів» у літературі зарубіжним і українським письменникам особливо близький образ Прометея. До образу Прометея зверталися Й.Гете, Й.Шиллер, П.Шеллі, В.Гюго. У того ж Дж.Байрона є вірш «Прометей», у якому ліричний герой кидає виклик долі, проте фізичні страждання не можуть зламати волі Прометея. Однак дух Титана здолати не під силу навіть долі. Підкреслюю, наскільки і Т.Шевченку близький цей образ, який в поемі «Кавказ» став втіленням незламності, безсмертя народу, нехай поневоленого, але нескореного. Згадую про рельєф – зображення Прометея, який висічено на суцільному гранітному камені-стелі меморіалу Т.Г.Шевченку у Вашингтоні. На відкритті пам'ятника Великому Кобзареві у 1964 році виступили чотири президенти США: Г.Трумен, Д.Ейзенхауер, Дж.Кеннеді, Л.Джонсон. Л.Джонсон зазначив, що «...Шевченко...був більше, як українець – він був державним мужем і громадянином світу. Він був більше як поетом – він був хоробрим войовником за права і волю людей». Цим було підкреслено наповненість постаті Т.Г.Шевченка прагненням до свободи, незалежності, нескореності, чим наближено нашого Кобзаря до патріотичних образів, які відкриваються при вивченні шкільного курсу зарубіжної літератури, сповнених нескореності, героїчної самопожертви заради інших, прагнення волі, незалежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Олег Шупляк - Галерея - Двовзори (картини з подвійним змістом)

<https://shupliak.art/uk/gallery/hidden-images>

2. Вікіпедія- Батуринські яблука:

<https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:%D0%91%D0%B0%D1%82%D1%>

[83%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D1%8F%D0%B1%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B0.jpg](#)

ДОДАТОК 7: https://docs.google.com/document/d/1i-BG7AoOow9rvh14NtsANTfGnIJvEHv_/edit

ДОДАТКИ

Додаток 1:

https://docs.google.com/document/d/10_eAxspLO5e3iHI9oYjuu3pQyxKIZV5-/edit

Додаток 2:

Інтерактивні новітні форми національно-патріотичного виховання:

https://docs.google.com/document/d/1UAS1boi6y2xeEyR9NWu2TPOsFjxT_RKSE6Ll0Cnf-98/edit#).

Додаток 3:

Молодіжна демократія в системі національно-патріотичного виховання

Додаток 4

Виховання національної свідомості в учнів козацького класу

Додаток 5:

Робота з Google додатками під час дистанційних уроків біології як засіб формування навичок soft skills та навчання протягом усього життя.

<http://surl.li/gdlps>.

<http://surl.li/gdlou>

Додаток 6

Виховання еліти XXI століття за науково-педагогічним проєктом "Інтелект України":

<https://docs.google.com/document/d/1CayWelUQhoPa3Cszto0ot07TkKshVXkj/edit>

Додаток 7:

Патріотичне виховання на уроках зарубіжної літератури

https://docs.google.com/document/d/1i-BG7AoOow9rvh14NtsANTfGnIJvEHv_/edit